

Lynne McTaggart: A Kötés

Mit tehetünk széteső világunk megmentéséért?

Ez a könyv egy elkötelezett újságíró, közíró érveléshataga, amellyel gondolkodásunk átfordítására hív meg minket, olvasóit. Ha képzeletben az uralkodó szemléletet, a gondolkodás szinte kötelező fővonalát, a *versengő individuumok* elvét helyezzük egy mérleg egyik serpenyőjébe, művében a szerző hangyaszorgalommal gyűjtögette össze a megfigyeléseket, érveket, speciális kísérleti eredményeket a másikba. Azért tette ezt, mert erősen meg van győződve arról, hogy kultúránk elszakadt az univerzum valódi természetétől, vagyis korunk válságai nem egyszerűen gazdasági vagy politikai feszültségeket hordoznak. Az emberiség merőben új tájékozódására van szükség, amely által elkezdődhet a felborult egyensúly helyreállítása, s akit meggyőznek e könyv érvei, az a maga életében és a hozzá közel állók körében el is kezdheti ezt a reformot.

Talán furcsa, de elgondolkodtató már kötet címének választott fogalom, a kötés is. Az evolúció hajtóerejének gondolt „természetes kiválasztódás” az erősebb győzelmén alapul, a piac által szabályozott gazdaságot a szabad verseny elve uralja, a könyv által ismertetett vizsgálati eredmények viszont azt támasztják alá, hogy az ember – valódi természete szerint – mégis elsősorban együttműködő lény: számtalan módon tetten érhető a mindannyiunkat egymással és az univerzum egészével összefűző kölcsönhatások szövege, a „Kötés”: „Bár minduntalan igyekszünk fölülkerekedni, és folyton versengünk egymással, legbelső alapkészletünk mégis a kapcsolódás”, mondja a szerző (95. old.).

Engem megszólított ez a gondolat. Az a sejtés foglalkoztatott olvasás közben, hogy rendre azok az általános – a vallások üzeneteire emlékeztető – emberi értékek kerülnek itt elő, amelyekkel a szívünk legmélyén akkor is tudunk azonosulni, ha az adott vallás konkrét mítoszait részben vagy teljesen elutasítanánk. Amikor kitörő örömmel adó, felszabadító belső felismerést, újra ráismerést élünk át, egyben nem az ember valódi benső természetére találunk-e rá?

Az alábbiakban az általam a legfontosabbnak érzett fejezetekről ejtek néhány szót.

Arra születünk, hogy valahová tartozunk

Melyik jövedelemsávban a legnagyobb az öngyilkosságra? A bevétel nagysága önmagában számít, vagy a szomszédaimmal, barátaimmal való összehasonlítás a fontosabb? Mi van leginkább hatással boldogságérzésünk létrejöttére vagy hiányára? Egészség és betegség között ingadozva milyen tényezők adnak valamennyire hatékony védelmet, amikor esetleg elveszítjük az állásunkat, és utcára kerülünk? A szerző válasza: „Minden úgynevezett életmódbeli rizikófaktor, amelyet az orvosi közösség a szív- és érrendszeri betegségek okaként pellengére állított, kevesebb súllyal esik latba, mint az egyszerű elszigeteltség: másoktól, saját érzéseinktől, illetve egy magasabb hatalomtól való elszigeteltség” (112. old.).

Arra születünk, hogy egyetértsünk

Aki egy embertársának beszámolójára figyel, akkor fogja föl igazán a hallott szavak értelmét, ha azokat leképezi magában, újra átéli. A boldogság és a szomorúság egyaránt közösségi jelenség, „fertőzőek”. Kimutathatóan nagy hatással vagyunk egymásra valamennyien, akik egymás elérhető közelségében élünk. A boldogság ellenpólusa, a magányosság is terjed, szomorúságot kelt maga körül, és a kapcsolatok gyengülését okozza. Azok a hálózata-

tok, amelyekhez tartozunk – egyfajta kollektív személyiséggel rendelkezve – árnyalják, befolyásolják személyiségünket: örömeinket, egészségünket, bánatunkat és betegségeinket. Érzelmeink nem annyira individuálisak, mint képzeltük, sok tekintetben a környezetünkhöz fűződő kapcsolataink komplex hatásait is tükrözik.

Arra születünk, hogy adjunk

Segít-e bajbajutott (számára idegen) fajtársán egy patkány vagy egy majom, ha megteheti? Hajlandó-e akár napokig éhezni, hogy a másikat megkímélje az áramütéstől? A csimpánz segít-e a társának hozzájutni az élelemhez akkor is, ha az ő számára ebből semmi előny nem származik?

Az „önző gén” elméletének hívei kicsit csalódottak lehetnek, mert kísérletek sokasága azt igazolja, hogy az altruizmus nem szabálytalan kivétel világunkban: a természetben igenis jelen van az önzetlen támogatásra, sőt áldozathozatalra való készség is.

Egyszer neked, egyszer nekem

Izgalmas kérdések: Az emberek milyen környezetben tartják be inkább az íratlan társadalmi szerződés szabályait, teljesítik a kölcsönös felelősségvállalás és közös teherviselés arányos elvárásait? Az etnikailag homogén, vagy heterogén összetételű környékeken? Hol kötnek könnyebben barátságot, hol nyitottabbak a szomszéd iránt? Nyerni vagy együttműködni – az egész közösség érdekét tekintve melyik a leginkább hatékony stratégia?

A játékelmélet által ajánlott stratégiákat ki-ki kipróbálhatja saját élethelyzeteiben. Hosszú távon azok a kapcsolatok bizonyulnak alkotónak és eredményesnek, amelyek értéknek tartják a kölcsönösséget: a korrektség és a kölcsönös bizalom sokat számít az üzletben, a társadalmi érintkezésben is, a kiélezett versenyhelyzet ezzel szemben megöli a versengők közötti természetes emberi kötődést.

Jó tett helyébe jót adj tovább!

Nipun Mehta informatikus az ingyenes adás gesztusával hívta életre a *Charity Focus* segítő szolgálatát. A *Karma Kitchen* vendéglők hálózatát az alcímben jelzett „add tovább” elvére alapozva a jót szólitja meg az embereken, önkéntes munkatársaiban és vendégeikben egyaránt: „Ha a társadalom alaptökeje a nagylelkűség, akkor szélesebb távlatban látja az ember a dolgokat. Máshonnan, a nyitottság felől közelíti meg. Hajlamosabb több szempontot észrevenni. Túlcsordul benne a hála, és az ezerféle módon cselekvéssé alakul”, mondja Mehta (254. old.).

Az a nyitottság, amellyel itt találkozunk, először maga mellé állítja azokat, akik már képesek ingyenesen jót tenni, a megajándékozottak pedig, nem kis részben az ingyenes ajándék elfogadásának aktusa révén, sokszor magukévá teszik az elvet: Add tovább a jót!

Az erőszak, a kihasználás, a bizalommal való visszaélés gyakorlata helyett a jó továbbadásának szándéka hassa át egyre inkább világunkat! A könyv üzenete az, hogy ez lehetséges, és hogy rajtunk áll. Kezdjünk hozzá saját lakóhelyünkön, saját közösségünkben, saját munkahelyünkön, családjunkban, baráti körünkben!

Tegzes István

A kötetet a *Horizone Kft.* adta ki Budapesten, 2012-ben; eredetije *The Bond (How to Fix Your Falling-down World)* címmel 2011-ben jelent meg New Yorkban.